

ናይ TB ረኽሲ ሕክምና

ሕማም ዓሶ (TB) እንታይ እዩ?

ሕማም ዓሶ (TB)፣ ብባክተርያ ኣብ ኣየር ዝመሓላለፍ ከቢድ ሕማም እዩ። ዝኹነ ይኹን ሰብ ክጥቃዕ ይኽእል እዩ።

ናይ TB ባክተርያ ምስተተንፍሱ፣ ካብ ሰለስተ ነገራት ሓደ ክኸውን እዩ፦

- ኣካላትኩም ነቶም ባክተርያ ቅድሚ ጉድኣት ምብጽሖም ይቐትሎም
- ናይ TB ባክተርያ ይሓምምኩም - እዚ ድማ “ሕማም TB” ተባሂሉ ይጽዋዕ
- እቲ ባክተርያ TB ኣብ ኣካላትኩም ብዘይ ጉድኣት ይጸንሕ - እዚ ድማ “ኢንፌክሽን TB” ይበሃል።

ብዛዕባ ሕማም TB

ሰባት ብዛዕባ TB ክዛረቡ ከለዉ፣ ‘ሕማም TB’ ማለት ክኾኑ ይኽእሉ፣ እዚ ድማ ‘ንጡፍ TB’ ተባሂሉ’ውን ክትሰምዑዎትኽእሉ ኢኹም። ሕማም TB እንተሃልዩኩም፣ እቲ ባክተርያ ይሓምመኩም ስለዘሎ፣ TB ናብ ካልኣት ሰባትከተመሓለፈሩ ትኽእሉ ኢኹም። ሕማም TB ንጥዕናኹም ኣዘዩ ጐዳኢ ክኸውን ይኽእል እዩ፣ እንተኹነ ግን ብመገዲ መድሃኒት ክሓዩ ይኽእል እዩ።

ብዛዕባ ረኽሲ TB

‘ሕቡእ TB’ ተባሂሉ’ውን ክትሰምዎ እትኽእል ረኽሲ TB እንተሃልዩኩም፣ እቶም ባክተርያ TB ስቕ ኢሎም ኣብኣካላትኩም ይነብሩ ኣለዉ። ሓሚምኩም ኣይኮንኩምን TB ናብ ካልኣት ከተመሓለፈሩ ኣይትኽእሉን ኢኹም። ይኹንእምበር፣ እቶም ባክተርያ ኣብ መጻኢ ንጡፋት ክኹኑ ይኽእሉ እዮም፣ እዚ ኸኣ ብሕማም TB ክሓምመኩም ይኽእልእዩ።

ሕጂ ውን ዋላ ክታበት BCG እንተገበርኩም ረኽሲ TB ክትረክቡ ወይ ሕማም TB ከተማዕብሉ ትኽእሉ ኢኹም።

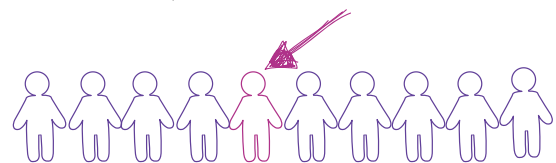
እቲ ጽቡቕ ዜና፣ ረኽሲ TB እዚ ከይፍጸም ክሕከም ከም ዝኽእል እዩ።

ረኽሲ TB ከም ዘለኒ ብኸመይ ይፈልጥ?

ረኽሲ TB እንተሃልዩኩም ዝኾነ ምልክት ኣይክህልወኩምን እዩ። ረኽሲ TB እንተሃልዩኩም ክትፈልጡዎ እትኽእልዎመገዲ መርመራ ደም ወይ መርመራ ቆርበት ብምግባር እዩ። ረኽሲ TB እንተሃልዩኩም፣ ነቶም ባክተርያ ቅድሚክኅድእኹም ዕድል ምርካቦም ዝቐትል ኮርስ መድሃኒት ክወሃበኩም እዩ።

ሕማም TB ከማዕብል ድየ?

ካብ ዓሰርተ ረኽሲ TB ዘለዎም ሰባት ክሳብ ሓደ ኣብ መጻኢ ሕማም TB ከማዕብሉ እዮም።

ሓደ ካብኣቶም ክትከውን ዲኹም ትፈልጡዎ መንገዲ የለን። ድሕሪ ብዙሕ ዓመታት ብሕማም TB ክትሓምሙይከኣል እዩ ድሕሪ ብዙሕ ዓመታት ናይ TB ባክተርያ ምስ ኣስተንፈስኩም። በዚ ምክንያት እዚ ኢዩ ድማ ነቲ ናይ TB ረኽሲ ኣብ ጥዑይ ኩነታት ከሎኹም ከምኡውን እቲ ባክተርያ ጉድኣት ቅድሚ ምግባሩ ብምፍዋስ ኣእምሮኹም ምሹእምግባር ጽቡቕ ሓሳብ ዝኸውን።

ንረኽሲ TB እንታይ ዓይነት ሕክምና የድልየኒ?

ሓደ ኮርስ መድሃኒት ጸረ-ባክቴሪያል ንረኽሲ TB ክሕክም እዩ። ሪፋምፒሲንን ኣይሶንያዚድን ንሰለስተ ኣዋርሕ (እዚ ድማኣብ ሪፊና ዝበሃል ጽላት ብሓባር ክህሉ ተኸእሎ ኣሎ) ወይ ድማ ንሸዱሽተ ወርሒ ኣይሶንያዚድ ንባዕሉ፣ ወይ ድማ ሪፋምፒሲን ንባዕሉ ንኣርባዕተ ወርሒ ክወሃበኩም ይኸእል።

ሓኪምኩም ወይ ክኢላ TB ነርስ ነቲ ሕክምና ክገልጽልኩምን ዝኾነ ሕቶታት ክህልወኩም ክምልሰልኩምን እዩ። ብዛዕባ ዝኾነ ኣብዚ እዋን እዚ እትወስዶ መድሃኒት፣ እንተላይ እቲ መከላኸሊ ጥንሲ ከኒና ምሕባርኩም ኣረጋግጽ፣ ምኽንያቱ እዚኡም መድሃኒት TB ኣብ እትወስድሉ እዋን ክንድኡ ጽቡቕ ክሰርሑ ስለ ዘይክእሉ።

ናይ TB ሕክምና ምውሳድ

መድሃኒትኩም ኣዘውቲርኩም ውሰዱ እዋ ነቲ ምሉእ ክሊ መድሃኒት ምሉእ ብምሉእ ውሰዱ። እቲ ዝበለጸ ዕድል እዚ ሕክምና እዚ ክሰርሕ ኩሉ መድሃኒት ከምቲ ዝተኣዘዘ ምውሳድ እዩ።

ሓደ ዶዝ እንተ ኣምሊጡኩም፣ ምስ ዘኪርኩም ቀልጢፍኩም ውሰዱ። እንተኾነ ግን ንዝኹሉ ዶዝኩም ግዜኡ እንተቐረቡ ነቲ ዝሰኣንኩምዎ ዘልሉዎ። ድርብ ዶዝ ፈጺምኩም ኣይትውሰዱ።

ካብ ምፍዋስ ምክልኻል ይሓይሽ

ናይ TB ሕክምና ንምውሳድ ዝሕግዞ ምኽሪታት

- መዓልታዊ ኣብ ተመሳሳሊ ግዜ መድሃኒትኩም ውሰድ
- ኩሉ ግዜ ነቲ መድሃኒት ኣብ ሓደ ቦታ ሓዘዎ
- ሰሙናዊ ናይ መድሃኒት ኣደራጃዊ (ዶዝ ቦክስ) ተጠቐም ዝርዝር ሓበሬታ ንምርካብ ካብ ሓኪምኩም ሕተቱ
- ነቲ መድሃኒት ክትወስዱ ዘዘኻኽረኩም ደወል ኣዳልወሎም
- ሓደ ኣባል ስድራቤትኩም ወይ ዓርክኩም መዓልታዊ ክታበትኩም ክትወስዱ ከዘኻኽረኩም ሕተቱ
- ነቲ ናይ TB መድሃኒትኩም ቅድሚ ምግብ ምውሳድኩም እንተወሓደ ሓደ ሰዓት ወይ ድሕሪ ምግብኩም ክልተ ሰዓት ክትወስዱ ፈትኑ
- ዘደለኩም ክትበልዑ ትኸእሉ ኢኹም፣ ኣልኮላዊ መስተ ግን ክትሰቲዩ የብልኩምን

ሕክምናይ ምስ ወዳእኩ ንዘልኣለዎ ካብ TB ናጻ ክኸውን ድየ?

ሕክምናኹም ከምቲ ዝተኣዘዘልኩም እንተወዳእኩም፣ ሕማም TB ናይ ምምዕባል ተኸእሎኹም ኣዘዩ ዝተሓተ እዩ። ኣብ መጻኢ ዳግማይ ባክተርያ TB ከተሰተንፍስ እትኸእለሉ ዕድል ኩሉ ግዜ ኣሎ። ናይዚ ዕድል ንመብዛሕትኦም ሰባትትሑት እዩ ግን እቶም ዝበዝሑ ምልክታት ሕማም TB ምፍላጥን ካብዚኡም እንተሃልዩኩም ናብ ሓፈሻዊ ሓኪምኩም ምርኣይን ጠቓሚ እዩ።

- ንሰለስተ ሰሙን ወይ ልዕሊኡ ዝጸንሕ ሰዓል
- ሰዓል (ልዑል ሙቐት)
- ናይ ለይቲ ረሃጽ
- ክብደት ሰብነት ምጉዳል
- ሽውሃት መግቢ የለን
- ድኻም ምህላው

ናይ ሕክምና ጎናዊ ሳዕቤናት

ከምቲ ኣብ ኩሎም መድሃኒታት ዝግበር ሕክምና TB ጎናዊ ሳዕቤን ክህልዎ ይኽእል። መብዛሕትኦም ልኡማትን ኣብግዚኦም ዝፍታሉን እዮም፣ ዋላ እኳ መብዛሕትኦም ግዜ ሓገዝ ስለዘሎ እዚኦም ዘሽግሩኹም እንተኾይኖም ምስ ናይ TB ነርስኹም ወይ ምስ ፋርማሲስት ተዘራረቡ።

ብዛዕባ ዝኾነ ካልእ ትወስዱዎ ዘለኹም መድሃኒት ንሓኪምኩም ንገሩ፣ እንተላይ ንሆርሞናዊ መከላኸሊ ጥንሲ፣እዚኦም ንሕክምና TB ክጸልዉ ስለ ዝኽእሉ። ኣብ እዋን ሕክምና ኣልኮላዊ መስተ ምውሳድ እውን ኣይምከር ምኽንያቱእቶም መድሃኒታት ኣብ ጸላም ክብድኹም ተወሳኺ ጸቕጢ ስለዘስዕቡ።

ሓደ ሓደ ግዜ ጎናዊ ሳዕቤናት ዝያዳ ከቢድ ክኸውን ይኽእል። እቲ መድሃኒት ሳሕቲ እኳ እንተኾነ፣ ምውቃጥ ቆርበትከስዕብ ይኽእል፣ እዚ ድማ ቆርበት ወይ ኣዲንቲ ብጫ ክኸውን ወይ ንምርኣይኩም ክጸልዎ ይኽእል። ካብዘምለውጥታት ዝኾነ እንተተዓዚብኩም፣ ጽማቕ TB ምውሳድኩም ኣቋርጽ እሞ ብቕልጡፍ ምስ ሓኪም ወይ ነርስተዘራረቡ፣ ምእንቲ ንሳቶም ከተመሓደርዎ ክሕግዩኹም።

ዘክሩ፣ ሓኪም ወይ ነርስ TB ክሕግዩኹም ከምዘለዉ ኣይትረስዑ

ልሙዳት ጎናዊ ሳዕቤናት፡-	ሪፋምፒሲን	ኣይሶንያዚድ	ሪፊናህ
ረስኒ (ሕማም ዝስምዓኩም)፣ ተምላስን ተምላስን	✓	✓	✓
ጉንፋዕ ዝመስል ምልክታት ከም ረስኒ፣ ሰዓል፣ ምድንዛዝን ቃንዛ መላግቦን ዝኣመሰሉ ምልክታት	✓		✓
ረስኒን ምሕርቃምን	✓	✓	✓
ምውጥዋጥ ወይ ምድናስ		✓	✓
ኣራንሺ ምልካይ ክሳብ ንብዓት፣ ምራቕ፣ ሽንቲን ካልእ ፈሳሲ ኣካላትን - እዚ ጐዳኢ ኣይኮነን ግን ንኮንታክት ሌንስ ክለኽዮ ይኽእል	✓		✓
ምዝንባዕ ወርሓዊ ጽግያት	✓		✓
ውጽኢታዊነት ሆርሞናዊ መከላኸሊ ጥንሲ (ኣፋዊ ከኒና፣ ምትካል ወይ ካልእ) ይንኪ1	✓		✓

ሓበሬታን ደገፍን

ኣገልግሎት ሓበሬታ፡- ብዛዕባ TB ዝኾነ ሕቶ ወይ ስክፍታታት እንተሃልዩኩም፣ **contact@tbalert.org** ኢመይል ወይ ብ **0330 102 2403** ደውሉ። እዚ ቁጽሪ እዚ ትሑት ወጻኢታት ወይ ብሞባይል ክትድውሉ ነጻ እዩ፣ ከከም ውዕልኩም።

ናይ መዛኑ ደገፍ፡- ምስ ካልኣት ብTB ዝሓለፉ ሰባት ብኢንተርኔት ተዘራረቡ። **healthunlocked.com/tb-alert** ወይ ኢመይል **contact@tbalert.org** ቀጥታዊ ደገፍ ንምድላው ተወከሱ።